

Єлісєєва О. К.
д.е.н., професор,
кафедра статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара
Ханіліна К.О.
студентка 5-го курсу, факультет
економіки, Дніпровський
національний університет імені
Олеся Гончара

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ

На сьогоднішній день економіка України перебуває у несприятливому стані через негативний вплив тіньового сектору. Тіньова економічна діяльність проникає в усі сфери національної економіки та призводить до непоправних втрат для держбюджету і економіки держави в цілому.

Попри детальне вивчення науковцями проблеми тіньового сектору, на сьогодні не існує єдиного погляду на причини виникнення тіньової економіки, її роль і місце в сучасному ринковому господарстві та способи обліку тіньових економічних явищ і механізми державної протидії їх розвитку.

Основними економічними сферами тінізації в нашій країні є діяльність суб'єктів господарювання та отримані ними прибутків, а також ринок праці. Об'єкти оподаткування приховують реальні доходи, шляхом зменшення на паперах розмірів витрат та прибутків, чим збільшують свої реальні доходи. Через це збільшуються кримінальні наслідки, що викликають сумніви суспільства щодо компетенції правоохоронних органів та державних інститутів у спроможності гарантувати суспільну безпеку, захистити особистість та майно громадян.

Причинами виникнення тіньової економіки в Україні є: високий рівень оподаткування доходів населення, що мотивує громадян влаштовуватися на роботу не офіційно та приховувати свої реальні доходи; та жорстка фіскальна політика в сфері оподаткування прибутків підприємств, бо задля зменшення свого податкового навантаження фірми та компанії намагаються встановлювати мінімальний рівень заробітної плати своїм працівникам, застосовувати різні схеми оптимізації своїх доходів та витрат.

Ключовим наслідком визначених дій є недоотримання податків і зборів державою, а отже і зниження рівня наповнення бюджету. Також, необхідно

зазначити досить вагомі інституційні причини розвитку тінізації економіки. До них відносяться:

- суперечливість чинного законодавства, зокрема податкового;
- недосконалість політики регулювання та контролю митної діяльності, що спричиняє збільшення питомої ваги контрабандної продукції на ринку України;
- недосконалість судової та правоохоронної систем;
- недосконалість аспектів експортно-імпоротної діяльності, що спричиняє тінізацію фінансових потоків, маніпулювання цінами експорту й імпорту;
- низький рівень довіри населення та бізнесу до державних структур, що негативно впливає на економічний розвиток країни та не стимулює до сумлінної сплати податків.

Для того, щоб подолати наслідки тінізації економіки України та значно знизити її рівень необхідно реалізувати заходи, які будуть цьому сприяти. До таких заходів належить [1, 2]:

- зниження податкового навантаження на фізичних осіб;
- спрощення погоджувальних та дозвільних процедур щодо здійснення підприємницької діяльності;
- ведення в дію теоретичних розробок з виявлення тіньових явищ та ліквідація виявлених схем;
- введення обов'язкового обґрунтування джерел походження грошових коштів при купівлі товарів, вартість яких буде перевищувати встановлений ліміт;
- впровадження в ЗВО дисципліни «Тіньова економіка».
- реформування системи звітності правоохоронних органів відповідно до стандартів розвинених країн;
- активізація участі в міжнародній системі протидії і легалізації економічної діяльності та залучення досвідчених спеціалістів.

В результаті проведеного дослідження було виявлено, що процес детінізації економіки має посідати головне місце в рейтингу ключових проблем, які необхідно подолати в нашій країні. Реалізація вищенаведених заходів з подальшої детінізації економіки сприятиме не лише формуванню повноцінного ринкового середовища, розвитку економіки, легалізації капіталу, процесу демократизації економіки і суспільства в цілому, а й значному підвищенню конкурентоспроможності економіки та усуненню реальних загроз національній безпеці держави.

Список використаних джерел

1. Зянько В. В. Тіньові доходи та шляхи їх зменшення в Україні / В. В. Зянько // Вісн. Вінниц. політех. ін-т. – 2016. – № 1. – С. 92–93.
2. Шарікова О. В. Економічні наслідки тінізації економічної системи / О. В. Шарікова // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 1. – С. 3–6.